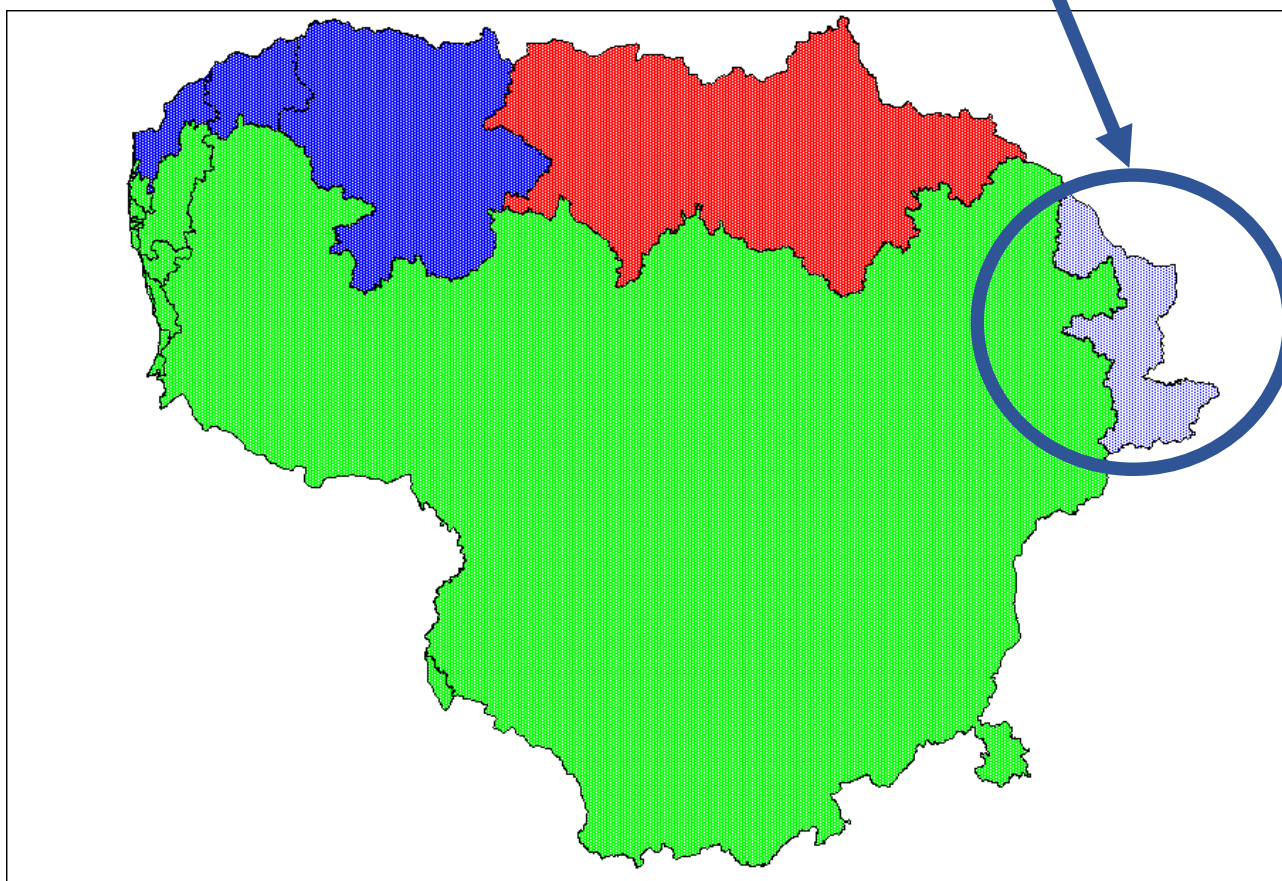

Dauguvos Upių baseinų rajono (UBR) valdymo plano projektas

KVIEČIAME AKTYVIAI DALYVAUTI KOMENTUOJANT IR TEIKIANT PASIŪLYMUS ŠIAM DOKUMENTUI!

Šis dokumentas yra skirtas Jums, jei, tiesiog gyvenate Dauguvos upės baseino rajone (UBR), jei turite verslą, norite maudytis švariose upėse, ežeruose, neužterštoje aplinkoje auginti vaikus.

Informacija, kurioje pristatomas Dauguvos upių baseinų rajono (UBR) valdymo plano projektas, skirtas plačiajai visuomenei. Šiame dokumente nustatomi tikslai ir numatomos konkrečios priemonės, kuriomis siekiama ne tik gerinti vandens telkinių būklę, bet jos taip pat įtakos ir Jūsų regiono vystymąsi bei Jūsų gyvenimo kokybę. Sąmoningai pristatome Jums ne galutinį Dauguvos upių baseinų rajono (UBR) valdymo planą, o tik jo projektą, norėdami Jus iš anksto informuoti ir suteikti galimybę aktyviai dalyvauti ir teikti pasiūlymus numatant Jūsų regiono tolimesnę plėtrą.

Todėl labai kviečiame susipažinti su šiuo dokumentu ir aktyviai dalyvauti teikiant pastabas bei siūlymus. Siekdami palengvinti pasiūlymų ir pastabų teikimą, pačiame dokumente (ir, pakartotinai, jo paskutiniame puslapyje) nurodėme 4 klausimus, kurie gali padėti Jums pareikšti savo nuomonę. Klausimais vadovautis nėra būtina, galite komentuoti tai, kas Jums aktualiausia.

Klausimai pateikiami žydrame fone

Atsižvelgdami ir į Jūsų pasiūlymus/komentarus, 2015 m. viduryje specialistai ir mokslininkai parengs galutinį Dauguvos upių baseinų rajono (UBR) valdymo planą, kuris bus tvirtinamas metų gale. Juo bus vadovaujama gerinant UBR vandens telkinių būklę 2016-2021 m.

Informaciją, kaip buvo atsižvelgta į Jūsų pateiktus komentarus/pasiūlymus, rasite Aplinkos apsaugos agentūros internetinėje svetainėje adresu - <http://vanduo.gamta.lt>

Nors ši apibendrinta informacija yra pakankama iš esmės susipažinti su numatomomis priemonėmis, visi norintys detalesnės informacijos, išsamų Dauguvos upių baseinų rajono (UBR) valdymo plano projektą, gali rasti šiuo adresu:

<http://vanduo.gamta.lt/cms/index?rubricId=5add6fc1-6463-4574-b93a-9ef3efd55650>

Dauguvos upių baseinų rajono (UBR) valdymo planą šiuo metu rengia Aplinkos apsaugos agentūra, vandens specialistai bei mūsų šalies mokslininkai.

KOMENTARUS GALITE SIŪSTI

Pageidautina, jog komentarai būtų pateikti **iki 2015 m. birželio 22 d.** Lauksime jų šiais adresais:

Aplinkos apsaugos agentūra Upių baseinų valdymo skyrius, Juozapavičiaus 9, LT-09311, Vilnius.	arba	audrius.sepikas@aaa.am.lt
--	------	----------------------------------

Rašydami komentarą, nepamirškite nurodyti savo ar Jūsų atstovaujamos įstaigos kontaktus, nes į anoniminius komentarus institucija neprivalo atsižvelgti.

Dėl papildomos informacijos galite kreiptis į Aplinkos apsaugos agentūrą telefonu Vilniuje: +370 70662016

TURINYS

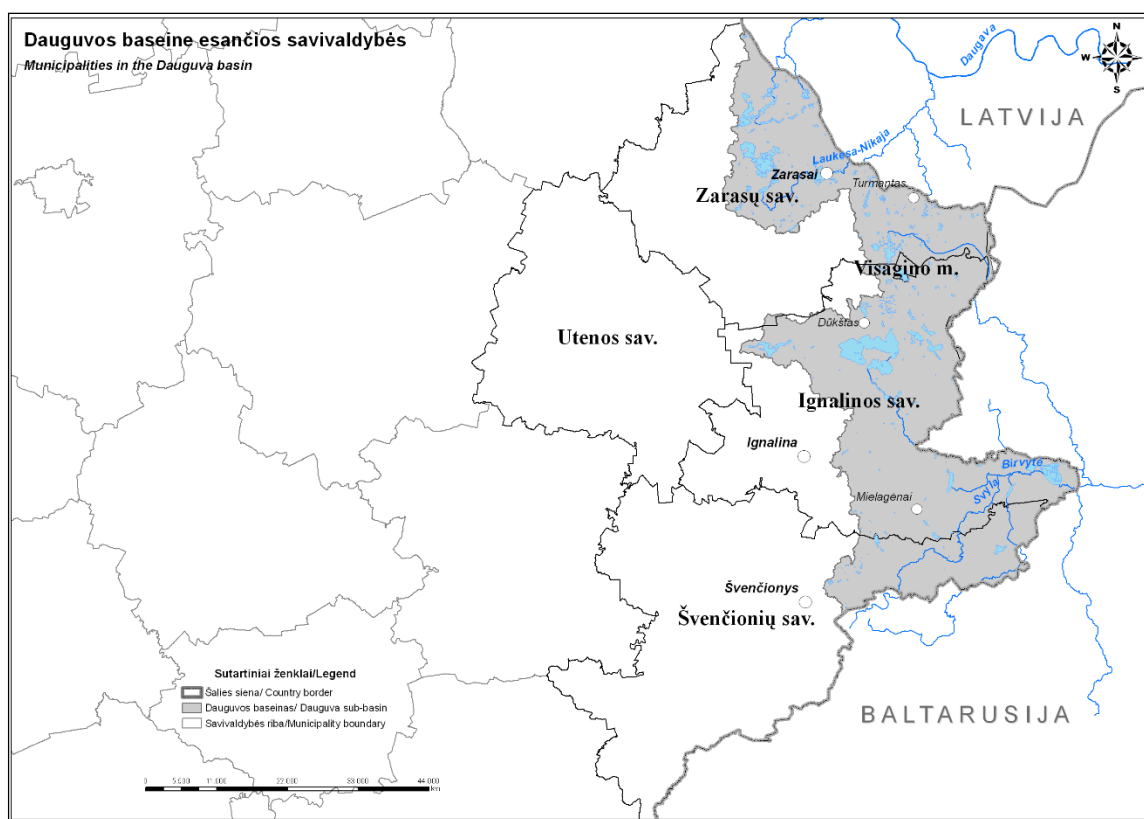
1. KAS YRA DAUGUVOS UPIŲ BASEINŲ RAJONAS (UBR)?	5
2. UPIŲ BASEINŲ RAJONO (UBR) VALDYMO PLANAS. KAS TAI?	7
3. TIKSLAS – ŠVARUS VANDUO	8
4. DAUGUVOS UPIŲ BASEINŲ RAJONAS – KOKS JIS?	9
5. KAIP PASIEKTI, KAD DAUGUVOS UPIŲ BASEINŲ RAJONE (UBR) VANDUO BŪTŲ ŠVARUS?	9
5.1. ŽEMĖS ŪKIO TARŠA	10
5.2. MIESTŲ IR GYVENVIEČIŲ TARŠA	13
5.3. TRAŠA SVEIKATAI PAVOJINGAIS TERŠALAIS (PRIORITETINĖMIS PAVOJINGOMIS IR PAVOJINGOMIS MEDŽIAGOMIS)	13
5.4. NEIGIAMAS UPIŲ TVENKIMO, HIDROELEKTRINIŲ IR MELIORACIJOS POVEIKIS	14
5.5. EŽERAMS SKIRTOS PRIEMONĖS	15
6. PAPILDOMŲ PRIEMONIŲ (KURIAS VISUOMENĖ ŠIANDIEN DAR GALI KOMENTUOTI) APIBENDRINIMAS	17
7. TOLIMESNI VEIKSMAI	18
8. DAUGIAU INFORMACIJOS	18
9. LAUKIAME JŪSŲ KOMENTARŲ ŠIAIS KLAUSIMAIS:	19

1. KAS YRA DAUGUVOS UPIŲ BASEINŲ RAJONAS (UBR)?

Dauguvos upių baseinų rajonas šiame leidinyje trumpinamas kaip Dauguvos UBR.

UBR - tai natūrali teritorija, kurią sieja susisiekiančios upės. Kai kurios iš šių upių, prasideda ir baigiasi įtekėdamos į ežerus, tvenkinius. Visos kitos upės, pvz., Dysna, Birvėta, Drūkša, Laukesa anksčiau ar vėliau įteka į Dauguvos upę Latvijoje. Dauguva - didžiausia Dauguvos UBR upė, todėl šis UBR ir pavadintas jos vardu. Latvijoje Dauguva įteka į Baltijos jūrą. **Taigi, Dauguvos UBR yra sausumos plotas, iš kurio vanduo savaime suteka į didesnę upę ir ja pasiekia jūrą.**

Dauguvos UBR nėra upių, kuriomis plaukdami Jūs galėtumėte pasiekti Nemuną. Visos Dauguvos UBR upės įteka į Dauguvą ir į Baltijos jūrą įsilieja tik Latvijoje.

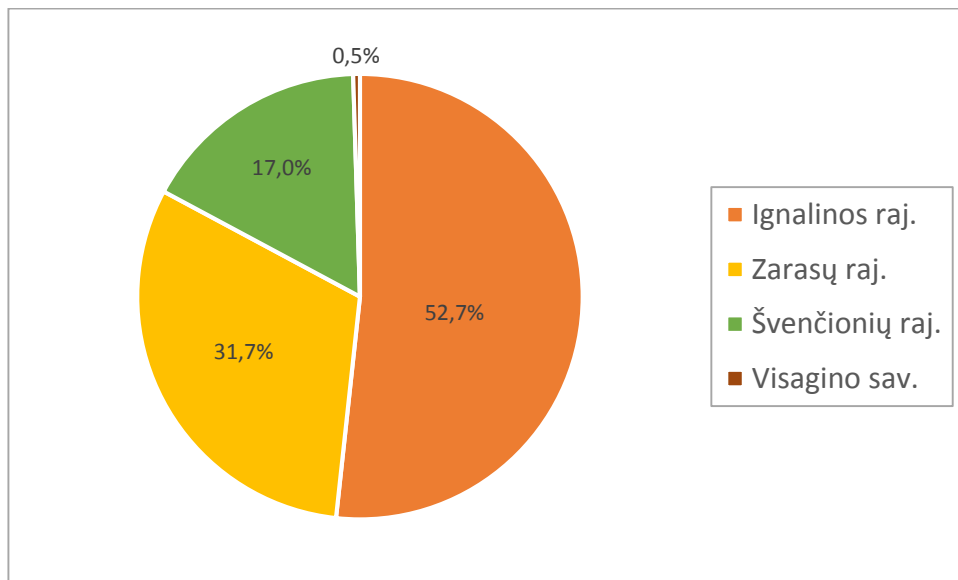

1 pav. Administracinis Dauguvos upės baseino rajono (UBR) žemėlapis Lietuvos teritorijoje (paryškinta pilkai).

Be Dauguvos UBR, Lietuvoje yra dar 3 UBR – Nemuno, Ventos ir Lielupės. Didžiausiais – Nemuno UBR, užima 75 % Lietuvos teritorijos. Dauguvos UBR yra mažiausias UBR Lietuvoje.

Taigi, Dauguvos UBR kaip ir visi kiti 4 UBR Lietuvoje yra **tarptautinis**. Iš viso jis sudaro ~ 58 700 km² plotą, kurio tik 2 % driekiasi Lietuvos teritorijoje, 48 % - Baltarusijoje, 34 % - Latvijoje ir 16 % Rusijoje.

Dauguvos baseinas apima 4 savivaldybes: Zarasų, Visagino m., Ignalinos ir Švenčionių. Pusė Dauguvos baseino (52,7 proc.) patenka į Ignalinos rajono savivaldybę, 31,7 proc. teritorijos yra Zarasų rajono, o 17 proc. Yra Švenčionių rajono savivaldybėje. Visagino miestas tesudaro 0,5 proc. Dauguvos baseino ploto (2 pav.)

2 pav. Dauguvos UBR priklausantys rajonai.

ĮDOMU: Upės, upeliai kerta įvairius rajonus, nepaisydami ir skirtingų šalių sienų. Dalis Svylos upės teka Švenčionių, dalis Ignalinos rajonuose. Ar racionalu, kad kiekvienas iš šių rajonų spręstų klausimą – kaip pasiekti, kad Svylos upė taptų švaresnė? Galbūt tik viename rajone, kur labiausiai teršiama Svyla tikslinga imtis konkrečių priemonių ir kituose rajonuose savaime pagerėtų jos vandens kokybė? Būtent todėl šiandien kalbame apie Dauguvos UBR, kaip apie vieną vandens sistemos visumą, kurios upės ir ežerai susisiekiama vieni su kitais. Nedalinant upių į atskirus rajonus, o akcentuojant jų vientisumą lengviau yra juos valdyti. Todėl vandens telkinių valdymas šiandien vykdomas **upių baseinų principu**.

2. UPIŲ BASEINŲ RAJONO (UBR) VALDYMO PLANAS. KAS TAI?

Nuo 2004 metų Lietuvoje pradėta įgyvendinti nauja vandens valdymo politika. Jos tikslas yra pasiekti gerą vandens būklę Lietuvos upėse, ežeruose, Baltijos jūros pakrantėje, požeminiuose vandenyse **iki 2015 metų** (t.y., jie turi būti pakankamai **švarūs**). Taip pat svarbu išlaikyti gerą būklę tuose vandens telkiniuose, kur ji šiuo metu tokia yra.

Tam, kad Lietuvos upės, ežerai **būtų švaresni**, šiuo metu yra rengiami 4 Lietuvos upių baseinų rajonų (UBR) valdymo planai – Nemuno, Lielupės, Ventos ir Dauguvos. Šiuose planuose apžvelgiama, kas ir kuo teršia UBR priklausančius vandens telkinius, siūlomos priemonės, kaip mažinti šių telkinių vandens taršą. Preliminarią Dauguvos UBR valdymo plano santrauką, skirtą visuomenei komentuoti, Jūs dabar ir skaitote.

Dauguvos UBR valdymo plane kalbama ne tik apie aplinkosaugą - jame taip pat apžvelgiamos sritys, kurias palies šis planas – tai žemės ūkis, pramonė, taip pat nuotekų (arba liaudiškai vadinamos kanalizacijos vandens) valymas, kt.

Planuojama, jog 2015 metų viduryje Aplinkos apsaugos agentūra parengs **galutinį** Dauguvos UBR valdymo planą. Jis bus įgyvendinamas 2016-2021 metais.

3 pav. Norint, kad Dauguvos UBR planas būtų veiksmingas, būtina, kad jį rengiant aktyviai dalyvautų ir visuomenė, kuriai ir reikės šį planą įgyvendinti, todėl kviečiame Jus aktyviai komentuoti šį dokumentą (kurį dabar skaitote) (M.Fredrich piešinys iš ES “HarmoniCOP” projekto vadovo. Projektas finansuotas ES lėšomis)

3. TIKSLAS – ŠVARUS VANDUO

Lietuvoje pagal naująją vandens politiką, visi vandens telkiniai turi būti geros būklės (arba paprastai kalbant – švarūs). Taigi, **tikslas yra pasiekti gerą būklę**. Ką tai reiškia?

Lietuvos ir užsienio mokslininkams bei vandens srities specialistams ištyrus Lietuvos upes, ežerus, požeminį vandenį, jie buvo suskirstyti į šias grupes:

1 lentelė. Upių, ežerų vandens būklės vertinimas

Vandens telkinių būklės vertinimas				
Labai gera būklė	Gera būklė	Vidutinė būklė	Bloga būklė	Labai bloga būklė
	Siekiamybė pagal naująją vandens politiką			

IDOMU: Kas yra atskaitos taškas, vertinant vandens telkinių būklę? Įsivaizduokite laikus, kai nebuvo pramonės, didelių miestų, žmonės nenaudojo sintetinių trąšų, pesticidų, negamino masinės produkcijos, gyveno darnoje su gamta. Anų laikų upės, ežerai buvo labai švarūs. O kaip šiais laikais nustatyti, kokios upės, ežerai yra švarūs, kurie ne? Kadangi nėra galimybių sugrįžti į istorinius laikus ir ištirti vandenų būklę, šiandien taikomas kitas metodas - ieškoma upių atkarpu, kurios labiausiai primintų praėjusių laikų švarias upes. Lietuvoje tokių upių yra – tai pavyzdžiui, Gauja, Skroblus, Kena, Žeimena, Lakaja, Šventoji, Babrungas. Traktuojama, kad šių upių tam tikrose atkarpose yra **labai gera vandens būklė**. Nors jos yra Nemuno, ne Dauguvos UBR, tačiau šie UBR turi panašių savybių, todėl šios upės laikomos atskaitos tašku vertinant ir Dauguvos UBR vandens telkinių būklę.

Kaip įvertinti ar upė yra geros būklės? Paprastai kalbant, upė būtų lyginama su minėtomis Nemuno UBR labai švariomis upėmis pagal tris rodiklius – 1) cheminę (pvz., cheminė tarša), 2) biologinę (pvz., gyvūnų ir augalų įvairovė upėje) ir 3) fizinę upės būklę (pvz., upė melioruota, patvenkta). Anksčiau, vertinant vandens telkinių būklę, buvo vertinama tik cheminė tarša. Tačiau, mokslininkų teigimu, ji ne visai tiksliai parodo, ar upė tikrai yra švari (t.y., geros būklės). Kaip pavyzdį paimkime patvenktą upę. Ji gali būti neužteršta jokiais chemikalais, tačiau joje gyvena pakankamai nedaug augalų ir gyvūnų rūšių. O taip yra būtent todėl, kad patvenkus vandens telkinį gyvoji sistema (ekosistema) buvo pakeista, dėl ko, jautresnės augalų bei gyvūnų rūšys išnyko.

Taigi, upė yra geros būklės, jei ji nėra užteršta chemikalais, joje yra didelė augalų ir gyvūnų įvairovė bei ji nėra melioruota, patvenkta ar kitaip fiziškai paveikta žmogaus veiklos. 2 lentelėje pateikti keli Dauguvos UBR upių, ežerų pavyzdžiai suskirstyti pagal vandens būklę.

1 lentelė. Dauguvos UBR upių ir ežerų pavyzdžiai suskirstyti pagal vandens ekologinę būklę (švarumą)

Upių, ežerų vandens būklės vertinimas				
Labai gera būklė	Gera būklė	Vidutinė būklė	Bloga būklė	Labai bloga būklė
nėra	Svyla, Laukesa, Nikajus	Dysna (atskiros atkarpos)	Birvėta	nėra

4. DAUGUVOS UPIŲ BASEINŲ RAJONAS – KOKS JIS?

Dauguvos UBR yra pats mažiausias, tačiau ir pats švariausias UBR Lietuvoje. Nepaisant to, šioje teritorijoje taip pat numatyta imtis tam tikrų priemonių, kad upės ir ežerai būtų dar švaresni. (Apie konkrečias priemones skaitykite 5 skyriuje).

Didžiausios Dauguvos UBR upės - Dysna, Birvėta, Drūkša ir Laukesa. Dauguvos UBR gyvena 39 tūkst. gyventojų. Tai sudaro 1,3% Lietuvos gyventojų. Didžiausi nuotekų kiekiai į upes išleidžiami iš: Visagino, Zarasų ir Didžiasalio nuotekų valyklų. UAB „Birvėtos tvenkiniai“ yra vienas didžiausių nuotekas į paviršinius vandens telkinius išleidžiančių gamybinių objektų Dauguvos UBR. Dauguvos UBR taip pat veikia viena - Padysnio hidroelektrinė. Žemės ūkio intensyvumas Dauguvos UBR yra vienas mažiausių šalyje.

Lietuva yra drėgmės pertekliaus zonoje, todėl gerinant dirvos savybes (apsaugant nuo užmirkimo) buvo kasami grioviai ir įrengiamos drenažo sistemos, reguliuojamos upių ir upelių vagos. Sausinamų žemių plotas Dauguvos UBR siekia 54 tūkst. ha. Pasiiekti, kad tokiose upėse būtų atstatyta gera vandens būklė yra sudėtinga – reiktų tokias ištiesintas upių vagas vėl išvingiuoti, t.y., atstatyti pirmines jų vagas.

Dauguvos UBR reikšmingą poveikį patiria:

- Dysnos upė – dėl hidroelektrinės poveikio
- Birvėtos upė – dėl istorinės/ atsitiktinės taršos nei vandens paėmimo
- Kančioninas, Šakių ir Suvieko ežerai – dėl praeities taršos
- Lazdinių ir Svirkių ežerai – dėl dabartinės ir praeities taršos
- Ilgių, Imbrado ir Laukeso ežerams būklę bloginančių veiksnių priežastys nėra aiškios, todėl reikalingi papildomi tyrimai.

5. KAIP PASIEKTI, KAD DAUGUVOS UPIŲ BASEINŲ RAJONE (UBR) VANDUO BŪTŲ ŠVARUS?

Šiame skyriuje bus kalbama apie tai, kaip žemės ūkis, miestai, pramonė, hidroelektrinės gali teršti ar kitaip neigiamai veikti upes, ežerus. Taip pat bus aptariamoms priemonės, kaip galima spręsti šias problemas. Priemonės yra dvejopos – PAGRINDINĖS priemonės, kurios jau yra pradėtos įgyvendinti Lietuvoje bei PAPILDOMOS priemonės, kurios šiuo metu yra svarstomos. Būtent apie PAPILDOMAS priemones norėtume sulaukti Jūsų komentarų, pastabų, pasiūlymų, nes šiuo metu VISI norintys gali įtakoti šių priemonių turinį. Kaip jau minėjome anksčiau, pageidautina, jog pastabos būtų pateiktos **iki 2015 m. birželio 22 d.**

5.1. ŽEMĖS ŪKIO TARŠA

PROBLEMA

Mokslininkų nustatyta, kad žemės ūkio veika Dauguvos UBR nėra labai teršianti vandens telkinius, tačiau svarbu žinoti, kad žemės ūkis gali neigiamai įtakoti šalia esančias upes, ežerus dažniausiai dėl trijų priežasčių – 1) išsiplauant iš dirvos trąšoms, 2) netinkamai laikant gyvulių mėšlą, 3) netinkamai tręšiant laukus mėšlu ir chemikalais.

1. Iš žemės ūkio teritorijos ypač aktyviai dirbamos žemės į vandens telkinius su lietaus vandeniu gali išsiplauti nemaži kiekiai maisto medžiagų – dažniausiai azoto, fosforo junginių, kurie patenka į vandens telkinius juos užteršdami. Taip pat, jei ūkininkas netinkamai laiko ar pertręšia dirvą azoto ir fosforo trąšomis, jų perteklius patenka į dirvą ir gali išsiplauti į šalia esančius vandens telkinius juos užteršdamas.
→ Dėl to uždumblėja upės, ežerai, apželia jų pakrantės.

2	1 <u>Klausimas Jums:</u> Kokia Jūsų nuomonė apie azoto ir fosforo trąšų perdozavimą ir neigiamą to įtaką upėms, ežerams?	?
---	--	---

ose, kur nėra įrengtų mėšlidžių, gyvulių mėšlas, su lietaus vandeniu prasisunkęs į netoliese esančius vandens telkinius taip pat gali sukelti jų taršą. Gyvulių mėšlas – tai organinė medžiaga. Jai patekus į vandenį, mikroorganizmai ją skaido, dėl to vandenyje sumažėja deguonies, taip reikalingo augalams, gyvūnams. Gyvulių mėšle tai pat yra azoto junginių, kurie didesniais kiekiais taip pat teršia vandenį, todėl jis apželia ir uždumblėja.

3. Ariamąją dirvą ne laiku (pvz., esant išalui) tręšiant mėšlu, taip pat jo perdozavus, jis su lietaus vandeniu gali išsiplauti į šalia esančią upę ar ežerą. Vandens telkinys užteršiamas azoto junginiais ir organinėmis medžiagomis, dėl to jis apželia, uždumblėja.

PAGRINDINĖS PRIEMONĖS

Šiuo metu žemės ūkio tarša reguliuojama pagal Kaimo plėtros 2014-2020 m. laikotarpiu programą. Kaimo plėtros programa (3 lentelė) yra skirta paremti veiklas, kurios padeda vystyti Lietuvos kaimą, žemės ūkį. Kaimo plėtros programoje gali dalyvauti visi, atitinkantys programos kriterijus (pvz., turėti žemės šalia vandens telkinio) ir pasižadantys laikytis tam tikrų reikalavimų (pvz., nenaudoti sintetinių trąšų).

3 lentelė. Priemonės iš Kaimo plėtros programos, kurios padeda mažinti vandens užterštumą.

Nr.	Priemonė	Įgyvendinimas
1.	Gyvulių skaičiaus augimo skatinimas	Planuojamas padidėjimas – 15 proc. lyginant su 2012 m. gyvulių skaičiumi. Turėtų išaugti susidarančio mėšlo ir srutų kiekis, tačiau gali mažėti mineralinių trąšų poreikis.
2.	Ariamos žemės ploto padidėjimas	Dėl žalinimo reikalavimų, kuriais draudžiama mažinti pievų ir ganyklų plotus, įgyvendinimo tikėtinas tik 2-3 proc. ariamos žemės ploto padidėjimas.
3.	Pasėlių struktūros pokyčiai	Dėl žalinimo reikalavimų įgyvendinimo, pievų ir ganyklų plotai išliks nepasikeitę, didės ankštinių ir pūdymų plotai, nes ūkiuose, turinčiuose daugiau kaip 15 ha ariamos žemės, 5 proc. ploto bus skirta ankštiniams ar pūdymams.
4.	Kaimo plėtros programos agrarinės aplinkosaugos priemonės:	Ariamos žemės vertimas daugiametėmis pievomis ir ganyklomis rizikos telkinių baseinuose; draudžiama naudoti mineralines trąšas. Planuojamas įgyvendinimo plotas - 8000 ha
	4.1. Rizikos vandens telkinių būklės gerinimas	
	4.2. Vandens telkinių apsauga nuo taršos ir dirvos erozijos ariamoje žemėje	Papildomų (5-10 m.) apsaugos zonų šalia vandens telkinių įkūrimas. Planuojamas įgyvendinimo plotas – 10 000 ha (priemonė gali būti įgyvendinama visoje Lietuvoje)
	4.3. Vandens ir dirvožemio apsauga	Ankštiniai augalai arba daugiametės pievos turi sudaryti 30 proc. deklaruojamo ūkio ploto rizikos vandens telkinių baseinuose ir 20 proc. ploto kitose teritorijose. Planuojamas įgyvendinimo plotas – 52 300 ha (priemonė gali būti įgyvendinama visoje Lietuvoje)
	4.4. Kitos agrarinės aplinkosaugos priemonės	Draudimas naudoti mineralines trąšas. Planuojamas įgyvendinimo plotas - apie 75 849 ha (šalia išvardintų priemonių).
5.	Parama ekologiniam ūkininkavimui	Ekologinių ūkių plotas, kuriame nenaudojamos mineralinės trąšos, išaugo 25 000 ha. (priemonė taikoma visoje Lietuvos teritorijoje)
6.	Kitos Kaimo plėtros programos priemonės: Drenažo sistemų rekonstrukcija	Priemonė įgyvendinama drenuotose teritorijose, planuojamas įgyvendinimo plotas – 3 298 ha (tai sudaro apie 0,5 proc. visos drenuotos žemės).

2	Klausimas Jums: Kaip, Jūsų nuomone, priemonės, nurodytos 3 lentelėje padeda gerinti vandens kokybę?	?
----------	--	----------

**PAPILDOMOS
PRIEMONĖS
(LAUKIAME
KOMENTARŲ!)**

Dauguvos UBR siūlomos papildomos priemonės (4 lentelė) veikia kaip prevencinės, apsaugančios nuo maistingųjų medžiagų (azoto, fosforo junginių) pertekliaus dirvožemyje ir vandens telkiniuose. Šios priemonės bus pritaikytos ne tik Dauguvos UBR, bet visai Lietuvai.

4 lentelė. Siūlomos žemės ūkio priemonės vandens taršai azoto junginiams sumažinti

Priemonė	Igyvendinimo plotas, ha	Metinės sąnaudos, EUR
Privalomosios nacionalinio lygio žemės ūkio taršos mažinimo priemonės		
1. Sukurti ir įteisinti vieningą metodiką tręšimo planui rengti.		
2. Privalomi tręšimo planai daugiau nei 50 ha ariamos žemės dirbantiems ūkiams	16 510	40 000
3. Parengti ir įteisinti taisykles tarpinių augalų auginimui.		
4. Privalomas tarpinių pasėlių auginimas 10 proc. dirbamos žemės ploto ūkiams, kurie dirba daugiau kaip 50 ha ariamos žemės	1651	140 000
Iš viso		180 000

3 Klausimas Jums: Kokia Jūsų nuomonė apie šias siūlomas priemones žemės ūkio srityje (4 lentelė), kuriomis siekiama mažinti vandens taršą?

4 Klausimas Jums: Kokia Jūsų nuomonė apie papildomų priemonių kainą Dauguvos UBR žemės ūkio srityje?

5.2. MIESTŲ IR GYVENVIEČIŲ TARŠA

PROBLEMA	Miestuose ir gyvenvietėse šalia esančias upes, ežerus labiausiai teršia nuotekos (liaudiškai vadinamos kanalizacija). Visagino ir Zarasų nuotekų valyklose nuotekos valomos gerai ir nekelia problemų vandens kokybei.
PAGRINDINĖS PRIEMONĖS	Visagino nuotekų valyklos statyba buvo finansuojama iš "Neries upės baseino investicinės programos I etapas" Nr. 2005/LT/16/C/PE/001 lėšų. Papildomų priemonių nuotekų valymo gerinimui nereikia.

5.3. TRĄŠA SVEIKATAI PAVOJINGAIS TERŠALAIS (PRIORITETINĖMIS PAVOJINGOMIS IR PAVOJINGOMIS MEDŽIAGOMIS)

PROBLEMA	Pramonės įmonėse naudojama gausybė cheminių junginių. Kai kurie iš šių junginių – taip vadinamos prioritutinės pavojingos ir pavojingose medžiagos - yra toksiški, sunkiai skyla, linkę kauptis gyvuose organizmuose, todėl net ir labai mažos koncentracijos kelia grėsmę supančiai aplinkai. Prioritutinės pavojingos ir pavojingos medžiagos gali būti randamos įvairių ūkinės veiklos sektorių nuotekose.
PAPILDOMOS PRIEMONĖS (LAUKIAME KOMENTARŲ!)	Siekiant mažinti ir kontroliuoti taršą prioritetinėmis pavojingomis ir pavojingomis medžiagomis siūloma parengti mokymų programą "Darbuotojų instruktavimas, mokymas ir atestavimas pavojingų medžiagų vadybos įmonėje klausimais". Mokymų programa turėtų būti privaloma visoms pramonės ir paslaugų įmonėms, kurios gamina, importuoja ar naudoja pavojingas ir prioritetines pavojingas medžiagas. Pagal šią programą būtų įteisinti privalomi kvalifikaciniai mokymai įmonių darbuotojams, kurie atsakingi už cheminių medžiagų vadybą, technologijų parinkimą ir peržiūrėjimą, inventORIZACIJŲ/REGISTRŲ sudarymą.

Su mokymais susijusio teisės akto parengimas atsakingai institucijai (Aplinkos ministerijai) gali kainuoti apie 15 tūkst. eurų; tai yra nacionalinė priemonė, taikoma visuose UBR. Už mokymų programos išklusimą ir atestaciją sumoka pati įmonė vadovaujantis principu „Teršėjas moka“.

5.4. NEIGIAMAS UPIŲ TVENKIMO, HIDROELEKTRINIŲ IR MELIORACIJOS POVEIKIS

PROBLEMA

Dėl hidroelektrinių veiklos ir ištiesintų upių (melioracijos) yra rizika, kad gera vandens būklė nebus pasiekta kai kuriuose vandens telkiniuose. Trumpai aptarsime, kodėl:

1. **Hidroelektrinės** → reguliuojamas vandens lygis. Vandens lygis nenatūraliai pakeliamas ar nuleidžiamas → sutrikdomas žuvų nerštas, neigiamai veikiami augalai, šalia esančios pelkės → pradeda svyruoti ir jų vandens lygis. Yra nustatyta, kad hidroelektrinės gali turėti ženklų poveikį vandens ekosistemoms, jeigu jų galingumas yra virš 100 kW. Hidroenergetikos statiniai sukelia problemų Dysnos upėje.
2. **Tarybiniais laikais vykdyta melioracija** → nyksta vandens augalai, gyvūnai, nes naikinamos jų buveinės, pvz., žuvų nerštavietės, slėptuvės jaunikiams.

Dirbtinės kilmės kliūčių, įrengtų upės vagoje, ir trukdančių žuvų migracijai, Dauguvos UBR nėra, todėl priemonės nenumatomos.

PAPILDOMOS
PRIEMONĖS
(LAUKIAME
KOMENTARŲ!)

Hidroelektrinių poveikiui mažinti numatyta papildyti ir pakeisti galiojančius teisės aktus, nustatant papildomus reikalavimus hidroelektrinių operatoriams, kad šių įrenginių darbas darytų kuo mažesnę poveikį vandens telkiniams.

Kovojant su neigiamomis upių vangų ištiesinimo pasekmėmis, siūloma priemonė – atkurti natūralias upių vagas. Tai yra brangus procesas (5 lentelė). Ištiesintos upės, kurios naudojamos melioracijos tikslais priskirtos labai pakeistiems vandens telkiniams. Šiose atkarpose taikomos ribotos priemonės, siekiant, kad esamos melioracijos sistemos nesugestų ir sausinamos žemės neužmirtų.

5 lentelė. Siūlomos ištiesintų upių renatūralizavimo sąnaudos

Labai pakeistų vandens telkinių atkarpu, kurioms taikytinos švelnios renatūralizacijos priemonės, ilgis, km	Rizikos vandens telkinių atkarpu, kurioms taikytinos renatūralizavimo priemonės, ilgis, km	Ištiesintų upių renatūralizavimo sąnaudos, EUR
27,5	0,0	55 000

5.5. EŽERAMS SKIRTOS PRIEMONĖS

PROBLEMA

Ežeruose ir tvenkiniuose susirenka ir nusėda intakais atitekantys teršalai, kuriuos „valgo“ mikroskopiniai vandens dumbliai. Vanduo tampa neskaidrus ir kartais „žydi“.

PAGRINDINĖS PRIEMONĖS

Nacionalinės pasklidusios taršos mažinimo priemonės iš dalies padės sumažinti riziką ežerams ir tvenkiniams (ypač ten, kur aktuali ir dabarties tarša). Tačiau atskiruose ežeruose ir tvenkiniuose reikalingas žmogaus įsikišimas, kad natūralūs gamtiniai procesai vyktų sparčiau.

PAPILDOMOS PRIEMONĖS

Dauguvos UBR siūlomos priemonės 8 ežerų, kurių paviršiaus plotas didesnis nei 50 ha, būklei pagerinti (6 lentelė).

(LAUKIAME KOMENTARŲ!)

6 lentelė. Siūlomos ežerų ir tvenkinių būklės gerinimo priemonės ir jų sąnaudos

Vandens telkinio pavadinimas	Vandens telkinio plotas, ha	Vandens telkinio paskelbimo rizikos telkiniu priežastis	Planuojama priemonė	Metinės sąnaudos, EUR	Pastabos
Ilgiai	62	Neaiški	Tyrimų kartojimas/duomenų apie visus kokybės elementų rodiklius surinkimas		Sąnaudos įtrauktos per monitoringo programą.
Laukasas	95	Neaiški	Tyrimų kartojimas/duomenų apie visus kokybės elementų rodiklius surinkimas		Sąnaudos įtrauktos per monitoringo programą.
Imbradas	60	Neaiški	Plėšriųjų žuvų gausumo didinimas	4 800	
Kančioginas	87	Tikėtina - praeities tarša	Plėšriųjų žuvų gausumo didinimas	6 980	
Suviekas	107	Tikėtina - praeities tarša	Plėšriųjų žuvų gausumo didinimas	8 550	
Lazdiniai	133	Praeities ir dabarties tarša	Tolimesnis taršos mažinimas		Pasklidusios taršos priemonių sąnaudos pateiktos kitame skyrelyje.
Šakiai	52	Tikėtina - praeities tarša	Tolimesnis taršos mažinimas		Žr. aukščiau
Svirkai	84	Praeities ir dabarties tarša	Tolimesnis taršos mažinimas		Žr. aukščiau

				~20 320	
--	--	--	--	---------	--

IDOMU: Ežerų būklės problemas siūloma spręsti didinant žuvų skaičių – įžuvinant vandens telkinius. Plėšriosios lydekos gaudys žuvis, kurios minta zooplanktonu (mikroskopiniai vandens gyvūnai, kurie, savo ruožtu, minta vandens skaidrumą drumsčiančiais dumbliais). Kad procesai vyktų sparčiau, lydekaičių planuojama įleisti dvigubai daugiau, nei nustatyta norma! Žvejai gali likti nepatenkinti – po ežerų ir tvenkinių įžuvinimo planuojama kelis metus drausti gaudyti lydekas. Kita vertus, jei lydekų niekas nežvejos, pasibaigus draudimui jų bus daug ir jos bus didelės ☺.

6. PAPILDOMŲ PRIEMONIŲ (KURIAS VISUOMENĖ ŠIANDIEN DAR GALI KOMENTUOTI) APIBENDRINIMAS

7 lentelėje apibendrintos PAPILDOMOS PRIEMONĖS Dauguvos UBR, siekiant iki 2021 metų užtikrinti, kad upės ir ežerai būtų geros kokybės, t.y., švarūs.

7 lentelė. Dauguvos UBR priemonių įgyvendinimo preliminarios sąnaudos ir atsakomybė

Priemonių grupė	Investicijos 2016-2021, EUR	Ekspluatacinės/kasmetinės išlaidos, EUR/metus	Kam tai kainuos?
Sutelktosios taršos mažinimas (miestų tarša)	0	0	
Pasklidusios taršos mažinimas (žemės ūkio tarša)		180 000	Valstybė teisės aktams parengti, ūkininkai, dalis sąnaudų subsidijuojama Kaimo plėtros programos lėšomis
Taršos prioritetinėmis pavojingomis ir pavojingomis medžiagomis mažinimas	Priemonės nacionalinės ir numatytos Nemuno UBR priemonių programoje		Teršėjai šiomis medžiagomis, valstybė
Upių tęstinumo užtikrinimo priemonės	0	0	
HE poveikio mažinimo priemonės	Reikalingų teisės aktų projektai jau parengti		HE savininkai, valstybė
Upių vingiuotumo atkūrimas	55 038	0	Valstybė
Ežerams skirtos priemonės		20 000	Valstybė
Papildoma kontrolė		2 700	
Iš viso	55 038	200 000	
Per šešerius metus:	55 038	1 200 000	

Iš viso tam, kad pasiektume Dauguvos UBR vandens telkinių gerą būklę ar potencialą, prireiks apie 55 tūkst. eurų investicinių lėšų, kurias turi numatyti atitinkamos valstybės ir savivaldybių institucijos. Kasmet taršos mažinimo ir kitoms būklės gerinimo priemonėms prireiks apie 200 tūkst. eurų.

Detaliau apie visas šias PAPILDOMAS PRIEMONES ir jų kainas galite paskaityti 5 skyriuje. Pageidautina, kad pastabos būtų šioms priemonėms būtų pateiktos **iki 2015 m. birželio 22 d.**

7. TOLIMESNI VEIKSMAI

Tolimesni veiksmai rengiant Dauguvos UBR valdymo planą:

- Pageidautina, kad iki 2015 m. birželio 22 d. būtų pateikti Jūsų komentarai, pasiūlymai dėl šio plano. Informaciją, kaip buvo atsižvelgta į Jūsų pateiktus komentarus/pasiūlymus, galėsite rasti Aplinkos apsaugos agentūros internetinėje svetainėje - <http://vanduo.gamta.lt>
- 2015 m. birželio 12 d. planuojamas Dauguvos UBR koordinavimo tarybos, kurią sudaro suinteresuotų institucijų, nevyriausybinių organizacijų ir kt. atstovai, posėdis. 2015 m. rugpjūčio mėnesį įvyks informacinė **konferencija**, kurios metu bus pristatytas galutinis Dauguvos UBR valdymo planas.

8. DAUGIAU INFORMACIJOS

Šiame leidinyje pateikiama preliminarus Dauguvos UBR valdymo plano santrauka.

Išsamesnį valdymo **planą** galite rasti šiuo adresu:

<http://vanduo.gamta.lt/cms/index?rubricId=5add6fc1-6463-4574-b93a-9ef3efd55650>

9. LAUKIAME JŪSŲ KOMENTARŲ ŠIAIS KLAUSIMAIS:

1	<u>Klausimas Jums:</u> Kokia Jūsų nuomonė apie azoto ir fosforo trąšų perdozavimą ir neigiamą to įtaką upėms, ežerams?	?
2	<u>Klausimas Jums:</u> Kaip, Jūsų nuomone, priemonės, nurodytos 3 lentelėje padeda gerinti vandens kokybę?	?
3	<u>Klausimas Jums:</u> Kokia Jūsų nuomonė apie šias siūlomas priemones žemės ūkio srityje (4 lentelė), kuriomis siekiama mažinti vandens taršą?	?
4	<u>Klausimas Jums:</u> Kokia Jūsų nuomonė apie papildomų priemonių kainą Dauguvos UBR žemės ūkio srityje?	?